

Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства»

Майборода О.Є.

кандидат економічних наук, доцент
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

Сукрушева Г.О.

кандидат економічних наук, доцент
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

Куліш Є.В.

студент
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті визначено теоретичні аспекти категорії «прибуток підприємства». Визначено основні функції, що виконує прибуток у сучасних економічних умовах. Зазначено, що управління прибутком підприємства – це складний процес прийняття рішень щодо основних аспектів його формування, розподілу та використання. На основі цього представлено основні завдання, що виконує прибуток підприємства.

Ключові слова: прибуток, капітал, доходи, витрати, фінансові результати, оборотні активи, фінансовий менеджмент.

Майборода О.Е., Сукрушева А.О., Кулиш Е.В. ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ КАТЕГОРИИ «ПРИБЫЛЬ ПРЕДПРИЯТИЯ»

В статье определены теоретические аспекты категории «прибыль предприятия». Определены основные функции, которые выполняет прибыль в современных экономических условиях. Указано, что управление прибылью предприятия – это сложный процесс принятия решений по основным аспектам его формирования, распределения и использования. На основе этого представлены основные задачи, которые осуществляет прибыль предприятия.

Ключевые слова: прибыль, капитал, доходы, расходы, финансовые результаты, оборотные активы, финансовый менеджмент.

Mayboroda O.E., Sukrusheva A.O., Kulish E.V. THEORETICAL ESSENCE OF THE CATEGORY THE COMPANY'S PROFIT

The article defines the theoretical aspects of the category the company's profit. The main functions that a profit performs under the modern economic conditions have been determined. It is indicated that the management of the company's profit is a complex decision-making process on the basic aspects of its formation; distribution and use, and on the basis thereof, the main tasks that the company's profits are performing, are presented.

Keywords: profit, capital, incomes, expenses, financial results, current assets, financial management.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одержання максимального прибутку – це головна мета кожного комерційного підприємства, тому на сучасному етапі необхідно вирішувати нові завдання для його максимізації. У мінливих умовах сьогодення опрацювання теоретичної сутності категорії прибутку підприємства необхідне для ефективного управління підприємством та визначення стратегії його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичному обґрунтуванню поняття «прибуток підприємства» присвячено багато наукових праць сучасних економісти,

таких як: О.О. Гетьман, В.М. Шаповал [2], С.М. Онисько, П.М. Марич [3], М.В. Патарідзе-Вишинська [4], Г.А. Семенов, А.В. Бугай [5], Г.О. Скрипко, О.О. Ланда [6], Г.Г. Кірейцев [7], Л.І. Шваб [8], В. М. Шелудько [9], Л.О. Денисенко, Ю.О. Кучерявенко [10] та ін. Однак в умовах нестабільності економіки, зміни економічних процесів розгляд та вдосконалення поняття «прибуток підприємства» потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретичної сутності категорії «прибуток підприємства», визначення його функцій

та завдань у сучасних умовах розвитку економіки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прибуток підприємства – головне джерело його розвитку. За його допомогою підприємство в змозі вдосконалити свою матеріально-технічну базу, розробити нові типи продукції, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність. Із приростом прибутку підприємства збільшуються податкові

відрахування до бюджетів усіх рівнів, тобто за його допомогою зростає соціально-економічне становище не лише окремого підприємства, а й держави у цілому. Максимізація прибутку підприємства – це основне завдання фінансових менеджерів вищої ланки підприємства. Досягнення цієї мети можливе лише за умов ефективного управління структурою капіталу підприємства, його витратами та доходами, якісного управління вхідними та

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «прибуток підприємства»

№ п/п	Автор	Поняття	Ключові слова
1	Господарський кодекс України [1, ст. 142]	Прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань	показник фінансових результатів
2	О.О. Гетьман, В.М. Шаповал [2, с. 457]	Підприємство отримує прибуток після того, як утілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набуває грошової форми	реалізована вартість
3	Г.Г. Кірейцев [7, с. 151]	Фінансовий менеджер має орієнтуватися на досягнення високого або постійно зростаючого прибутку від реалізації. Одержання бажаного результату залежить від трьох складників: витрат на виробництво і реалізацію продукції, планової ціни одиниці продукції і обсягу реалізації	зростаючий прибуток від реалізації
4	С.М. Онисько, П.М. Марич [3, с. 103]	Прибуток підприємства – отримання певного фінансового результату суб'єкта підприємницької діяльності, який здійснює виробничу, комерційну, науково-дослідну та іншу діяльність	фінансовий результат
5	М.В. Патарідзе-Вишинська [4, с. 25]	Прибуток є формою доходу суб'єкта господарської діяльності, що вклав свій капітал для досягнення певного комерційного успіху. Категорія прибутку нерозривно пов'язана з категорією капіталу – особливим фактором виробництва – і в усередненому вигляді характеризує ціну функціонуючого капіталу	ціна функціонуючого капіталу
6	Г.А. Семенов, А.В. Бугай [5, с. 97–98]	Прибуток – це сукупність фінансових відносин, які виникають у процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання щодо перетворення доходів від зазначених видів діяльності в прибуток підприємства	доходи
7	Т.О. Скрипко О.О. Ланда [6, с. 126]	Указуючи на доцільність розмежування понять ефективності та ефекту, ефект розглядають як абсолютний показник у натуральному або вартісному вираженні (сума прибутку, обсяг виробництва і продажу тощо)	абсолютний показник
8	Л.І. Шваб [8, с. 483]	Прибуток – це узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність	відшкодування усіх витрат
9	В.М. Шелудько [9, с. 113]	Прибуток – це результат ефективного управління фінансами господарюючого суб'єкта цілому	управління фінансами
	Авторське визначення	Прибуток підприємства – це фінансовий результат підприємства, абсолютний показник, який здійснює виробничу, комерційну, науково-дослідну та іншу діяльність та характеризує ступінь успіху проведення цієї діяльності	

вихідними грошовими потоками. У табл. 1 представлено морфологічну оцінку поняття «прибуток підприємства».

У сучасних умовах саме прибуток як багатопланове економічне явище має різні форми та види прояву. У зв'язку із цим процес управління прибутком має неабияке значення як для підприємства, так і держави. Неточність у визначенні видів прибутку суб'єктів господарювання зумовлює суперечність під час управління ним, а отже, й отримання не зовсім точних результатів, що в кінцевому підсумку призводить до неможливості повноцінного виконання прибутком усіх його функцій.

Економічний зміст прибутку розкривається у функціях, які він виконує. Підкреслимо, що

функція повинна відображати специфічний внутрішній зміст економічної категорії. Усі інші якості, що присвоюються їй, відображають ту чи іншу роль, яку відіграє дана категорія.

На рис. 1 представлено основні функції, що виконує прибуток підприємства.

Велика роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників і персоналу визначає необхідність ефективного управління ним за дієвої та правильно сформованої системи управління прибутком підприємства.

Управління прибутком підприємства – це складний процес прийняття рішень щодо основних аспектів його формування, розподілу та використання.

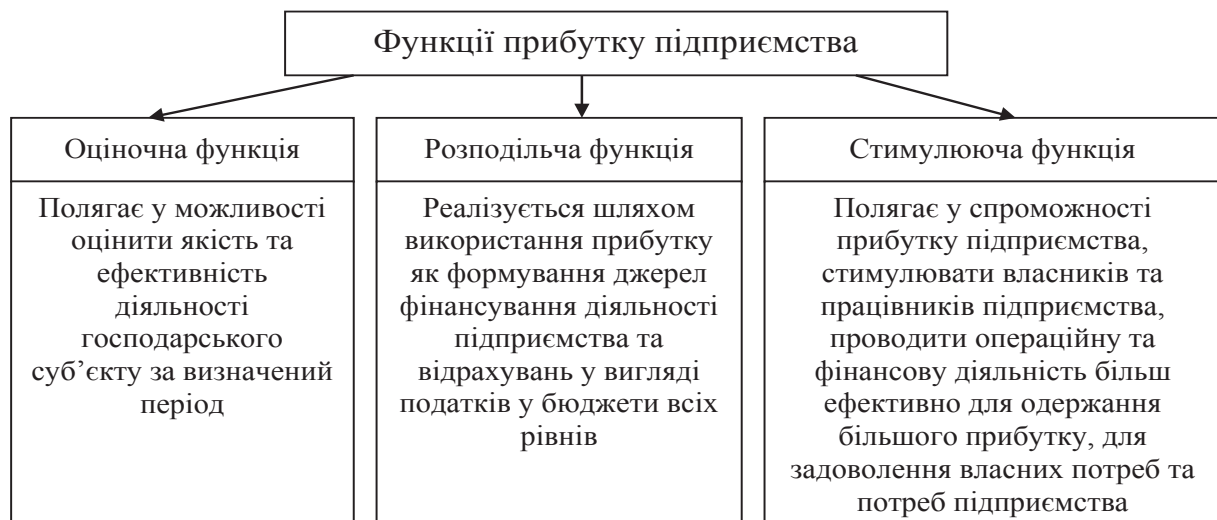

Рис. 1. Функції прибутку підприємства

Рис. 2. Основні завдання прибутку підприємства

Управління прибутком підприємства можливо розкрити за допомогою основних завдань, що на нього покладені (рис. 2).

Необхідно зазначити, що принципи управління прибутком залежать від багатьох факторів, головними з яких є особливості галузевої приналежності, спеціалізація підприємства, його організаційна форма і форма власності, цілі стратегічного розвитку й етапи реалізації стратегії і т. д. Це зумовлює поряд із використанням загальноприйнятих принципів управління прибутком необхідність розроблення особливих принципів для кожного конкретного підприємства індивідуально, ґрунтуючись на системному підході і комплексному аналізі його діяльності. Дослідження принципів управління дає змогу застосовувати обмірковані, аргументовані дії і рішення під час розроблення інструментів управління прибутком [10, с. 148].

Управління прибутком підприємства під час його формування, розподілу та використання передбачає створення певних управлінських та організаційних аспектів. Так, під час формування прибутку підприємства необхідно розробити систему показників для оцінки його потенційного обсягу та якості. Під час розподілу прибутку необхідно визначити пріоритетні напрями розвитку підприємства для ефективного його функціонування, тобто розподіл і використання прибутку повинні виходити із головної місії підприємства та досягнення стратегічних цілей. Це можливо за умови здійснення моніторингу та ефектив-

ного управління прибутком підприємства з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на його діяльність.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, сучасна підприємницька діяльність господарюючих суб'єктів спрямована на одержання прибутку. Саме можливість одержання прибутку та наявність його спонукають їх входити в певну сферу діяльності, а за відсутності прибутку або навіть загрози його відсутності – покидати певний сегмент ринку. Прибуток підприємства – це фінансовий результат підприємства, абсолютний показник, який здійснює виробничу, комерційну, науково-дослідну та іншу діяльність та характеризує ступінь успіху проведення цієї діяльності. Прибуток підприємства – це особливий фінансовий показник у сфері діяльності суб'єктів господарювання. Формування, розподіл та використання прибутку як фінансового результату залежать від багатьох факторів, таких як: розрахунок собівартості продукції, визначення всіх витрат підприємства, проведення дивідендної політики, розрахунку прибутків, або збитків від усіх видів діяльності господарюючої одиниці. Розвиток підприємництва в країні вимагає від суб'єктів господарювання як найбільш раціонально використовувати фінансові ресурси, щоб досягти максимального фінансового результату, та реалізувати місію підприємства, тому особливої уваги потребують такі важливі фінансові категорії, як «фінансовий результат» та «прибуток підприємства».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436 – IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/436-15>.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства : [навч. посіб. для студ. ВНЗ]. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
3. Онисько С.М., Марич П.М. Фінанси підприємств : [підручник для студентів вищих закладів освіти] / С.М. Онисько, П.М. Марич ; 2е вид., виправ. і доп. – Львів : Магнолія Плюс, 2006. – 367 с.
4. Патарідзе-Вишинська М.В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід / М.В. Патарідзе-Вишинська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 2. – С. 25–37.
5. Фінансове планування і управління на підприємствах : [навч. посіб.] / Г.А. Семенов [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
6. Скрипка Т.О., Ланда О.О. Менеджмент : [навч. посіб.] / Т.О. Скрипка, О.О. Ланда. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 176 с.
7. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
8. Шваб Л.І. Економіка підприємства : [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / Л.І. Шваб ; 4е вид. – К. : Каравела, 2007. – 584 с.
9. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : [підручник] / В.М. Шелудько. – К. : Знання, 2006. – 439 с.
10. Денисенко Л.О., Кучерявенко Ю.О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві / Л.О. Денисенко, Ю.О. Кучерявенко // Проблеми економіки організації та управління підприємствами. Вісник КНУТД. – 2014. – № 1. – С. 145–152.